

Sygn. akt IV CSK 241/19

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela

w sprawie z powództwa A.K.
przeciwko [...] Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi
Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 października 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 października 2018 r., sygn. akt I AGa (...), I AGz (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz radcy prawnego A.W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 października 2018 r., w sprawie z powództwa A.K. przeciwko [...] Niestandaryzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu w W. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, wskutek apelacji powódki, Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację (pkt I) i rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt III).

Powyższe orzeczenie w części, tj. w punkcie I, zaskarżyła skargą kasacyjną powódka, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 117 § 1 i § 5 k.p.c., polegające na pozbawieniu strony powodowej możliwości obrony swoich praw przez odmowę udzielenia jej pomocy prawnej z urzędu, pomimo kilkakrotnego zwracania się o to,

b) art. 232 zdanie drugie k.p.c. przez niedopuszczenie przez Sąd Apelacyjny z urzędu dowodu z przesłuchania pracownika banku podpisanego na dokumencie z k. 27 akt sprawy,

2. naruszenie prawa materialnego, przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, tj.:

a) art. 353¹ k.c. przez niezastosowanie tego przepisu,

b) art. 41 § 1 k.c. w związku z art. 65 § 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w sprawie,

c) art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 58 § 2 i 3 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie w sprawie polegające na pominięciu, przy ocenie skutków oświadczenia powódki z k. 27 akt sprawy w zakresie terminu, do którego bank może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności, zwłaszcza w kontekście zapewnień udzielanych przez bank przy podpisywaniu przez powódkę ww. oświadczenia.

We wnioskach powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w pkt I przez pozbawienie wykonalności w całości przedmiotowego tytułu wykonawczego, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w pkt I i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

Powódka wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na:

1. nieważność postępowania znajdującą podstawę w art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 117 § 1 i § 5 k.p.c., tj. pozbawienie strony powodowej możliwości obrony swoich praw przez oddalenie, a następnie odrzucanie jej wniosków o ustanowienie jej pełnomocnika z urzędu, pomimo, że jak wynika z uchybień powódki

w prowadzeniu postępowania, wytkniętych jej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, udział profesjonalnego pełnomocnika był potrzebny,

2. istnienie potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, tj. art. 41 § 1 k.r.o. na tle poniżej sformułowanych kwestii, ewentualnie występuje w sprawie zagadnienie prawne, sprowadzające się do następujących zagadnień:

- czy wiedza małżonka dłużnika o zawarciu umowy kredytowej i poręczenie wekslowe małżonka dłużnika, jako zabezpieczenie spłaty zobowiązania z tej umowy, jest równoznaczne z wyrażeniem przez tego małżonka zgody na zaciągnięcie zobowiązania,
- czy odpowiedzialność małżonka dłużnika za zobowiązanie zaciągnięte przez dłużnika, wynikająca z wyrażenia zgody na zaciągnięcie zobowiązania w rozumieniu art. 41 § 1 k.r.o., może być skutecznie ograniczona terminem,
- czy zgoda na treść deklaracji wekslowej i poręczenie wekslowe małżonka dłużnika ograniczone terminem, nie powinno być uznane, w okolicznościach danej sprawy, za ewentualną zgodę małżonka na zaciągnięcie zobowiązania w rozumieniu art. 41 § 1 k.r.o. ograniczoną terminem, skutkującą czasową odpowiedzialnością tego małżonka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy

dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Pełnomocnik powódki wnioszek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparł na przesłankach z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c.

W zakresie przesłanki nieważności postępowania, przypomnieć należy, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 590/17, niepubl.).

Należy również podkreślić, że odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu co do zasady nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Inaczej jest wtedy, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 września 2017 r., V CSK 14/17, niepubl.).

Powyższe oznacza, że odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu, skutkująca ewentualną nieważnością postępowania z uwagi pozbawienie strony możliwości obrony swych praw, dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu.

W niniejszej sprawie nie zachodzi taka sytuacja. W istocie, zarzut pozbawienia powódki możliwości obrony swych praw, podyktowany jest stanowiskiem zajęтым przez Sąd drugiej instancji odnośnie żądania pozwu oraz dokonaną oceną zebranego materiału dowodowego.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, niepubl., z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, niepubl.).

Z kolei, istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (por. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z 26 września 2005 r., II PK 98/05, z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18).

Tymczasem, powódka potrzebę wykładni art. 41 § 1 k.r.o. oraz istotność zagadnienia prawnego, przełożyła de facto na płaszczyznę poczynionych ustaleń faktycznych. Odpowiedź na wszystkie, postawione pytania, znajduje się w okolicznościach sprawy i wynika z wniosków przeprowadzonej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Nie można też tracić z pola widzenia, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., co do zasady podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Natomiast w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu

kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie §§ 3, 4 i 5 w zw. z § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 68).

as]

aj